

SECTION 16. CULTURE AND ART

Чернявська Алла Анатоліївна 

завідувач інформаційно-бібліографічного відділу
Наукової бібліотеки

Київський національний університет культури і мистецтв, Україна

БІБЛІОТЕЧНА ПРОФЕСІЯ - ЗМІСТ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОТЕЧНОЇ СФЕРИ

Україна знаходиться у процесі створення демократичного суспільства, вдала розбудова якого нездійсненна без вільного доступу до інформації, яка відповідно відображає все, що здійснюється як у державі, так і за її межами. Вагоме значення у цьому процесі припадає бібліотекам. З розвитком суспільства змінюються всі сфери буття, в тому числі й бібліотечне, тому, варто цінити місце та соціальну роль бібліотеки та бібліотечного працівника в сучасних умовах. «Бібліотека – це вагомий соціальний інститут, котрий забезпечує доступність до знань, накопичених у ході піднесення людства. Вона функціонує в конкретно-історичних умовах та взаємодіє з соціумом та культурою в великому значінні цього слова, безперервно підтримує зв'язки з новими соціальними інститутами» [4].

Останнім часом бібліотечно-інформаційна сфера в усьому світі інтенсивно розвивається під впливом впровадження нових інформаційних технологій. Бібліотека, як інформаційно-освітній центр і основне джерело відкритого доступу до інформації, стикається із зростаючими запитами своїх користувачів, із підвищенням вимог до обсягу, змісту і якості послуг. Поряд з потребою надання інформаційних послуг з урахуванням можливостей фондів і довідково-пошукового апарату бібліотеки виникає необхідність відкритого доступу до віддаленої інформації. Трансформація функції та структура бібліотек вимагає регулярного оновлення знань бібліотекарів.

Головні свої зусилля бібліотекарі мають зосереджувати на виявленні потреб користувачів та можливостях їхнього задоволення, впровадження, організації відповідних нових видів послуг (Інтернет, використання баз даних, оптичних носіїв інформації), а також інформаційних послуг, пов'язаних з аналізом тексту, створенням комфортного бібліотечного середовища (доступність інформації світових ресурсів, зручність орієнтування в них тощо) як для віддалених користувачів, так для тих, хто приходить до бібліотеки.

Інтенсивний розвиток та актуалізація документно-інформаційних ресурсів бібліотек на традиційних та електронних носіях і забезпечення доступу до них – один зі стратегічних напрямів розвитку бібліотеки. Означений напрям передбачає запровадження нових продуктів та послуг (електронний каталог, сайт бібліотеки, віртуальна довідка, буктрейлери, комунікація з користувачами та бібліотеками через соціальні мережі), які виводять професійну діяльність на поліпшений або якісно новий рівень. Кожне друковане видання бібліотеки, має електронний аналог, який розміщено на інтернет-сторінці бібліотеки з тим, щоб надати до них широкий доступ [2].

Бібліотеки повинні вміти дуже швидко перебудувати свою роботу, а співробітники – вчитися новому, розвиватися в самих різних напрямках, виробляти критичне мислення і креативність, правильно аналізувати ситуацію і бути стресостійкими. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво впливає на вдосконалення бібліотечної роботи, а застосування електронних ресурсів сприяє підвищенню ефективності інформаційного супроводу наукової та освітньої діяльності закладів вищої освіти й інтеграції вітчизняної освіти та науки у світовий інформаційний простір [1].

Вагомий виклик світовій бібліотечній справі кинутий і напруженим розвитком інформаційних комунікаційних технологій, віртуалізацією інформаційного простору. Проблема про те, чи збережеться бібліотека як соціальний інститут в електронну епоху, майже вирішена в її користь, але якою буде бібліотека майбутнього лишається відкритим. Від професійного рівня бібліотекаря залежить не тільки якими будуть бібліотеки майбутнього, а й чи буде бібліотека в майбутньому. Кадрове забезпечення галузі сьогодні є найважливішою проблемою професійного бібліотечного співтовариства.

Чи зможуть бібліотеки гідно відповісти на виклики нового часу в першу чергу залежить від професійної підготовки. Бібліотекар нової формації це:

- аналітик-синтезатор, який вмє не тільки здійснювати пошук, але й оцінювати якість інформаційних ресурсів з урахуванням потреб і запитів користувачів;
- креативний інформаційних навігатор та посередник в системі документних комунікацій, в тому числі електронних, фахівець в галузі цифрових технологій;
- інструктор з освоєння інформаційної культури;
- менеджер і маркетолог в інформаційно-бібліотечної сфери;
- агент книговидавничого та книготоргівельного ринку [3].

Широкі можливості нових технологій не замінили потребу в бібліотекарі, як комунікабельної, толерантної особистості, що також стає професійно важливим. Орієнтуючись в роботі на користувача, бібліотекарі мають володіти навичками ділового спілкування, бо саме від них, від якості обслуговування залежить престиж професії. Саме тому бібліотекарям необхідні знання з психології. На зміни в бібліотечній професії впливає соціальна орієнтація багатьох бібліотек, яка обумовила появу таких нових спеціальностей, як бібліотекар-психолог, бібліотекар-педагог, бібліотерапевт, спеціаліст з бібліотечного дизайну. Бібліотекарі проводять соціологічні, маркетингові дослідження, що спричиняє появу таких фахів, як бібліотекар-маркетолог, бібліотекар-соціолог, бібліотекар-дослідник. Значна увага сьогодні приділяється проведенню соціокультурних заходів, зв'язкам з громадськістю, що обумовлює появу спеціальності, яку можна було б назвати «менеджер соціокультурних програм». Отже, для бібліотечної діяльності у наш час характерні технізація, технологізація, соціальна спрямованість, інтелектуалізація, відкритість, зростаючий культурний і професійний рівень спеціалістів.

При цьому він зобов'язаний лишатися хранителем документальної пам'яті і гуманістичних традицій суспільства, слугою Книги як культурного феномена, знавцем художньої, наукової та науково-популярної літератури, вихователем культури читання, організатором культурно-дозвілєвої діяльності, володіти психолого-педагогічними навичками. І кожен із перелічених професійних відзнак в тій чи іншій мірі присутній в характеристиці успішно реалізованого себе сучасного бібліотекаря.

Бібліотекар сьогодні зобов'язаний доводити необхідність отримання гранту, продумувати і письмово доводити доцільність здійснення тих чи інших соціокультурних програм. Все це вимагає навичок наукових досліджень, широкого професійного та загального кругозору. Без цих знань та навичок неможливо і надання користувачам досліджень, аналітичних оглядів та ін. Багато бібліотекарі та адміністратори усвідомлюють потребу в оволодінням знаннями і навичками науково-дослідницької діяльності. Все це сприяє інтелектуалізації бібліотечної діяльності та бібліотечного працівника. Не можна не

помітити, що бібліотека і бібліотекарі стали більш відкриті суспільству. Бібліотекам сьогодні потрібні працівники, які виявляють стійкий інтерес до професії, мають організаторські, творчі здібності, відзначаються активною життєвою позицією і комунікабельністю.

Висновки. Основною змістовною проблемою професійної свідомості бібліотекарів сьогодні є переорієнтація на першочергове вивчення інформаційних потреб. Якщо бібліотекарі однаково добре володіють технологіями моніторингу інформаційних потреб та інформаційних потоків, а не лише моніторингу документальних запитів, то бібліотеці не треба буде шукати в новій економічній ситуації додаткових, часто не притаманних їй сфер прикладання зусиль.

Час вимагає постійного поповнення, оновлення, набуття нових знань, оскільки перед бібліотекарем постає необхідність виконувати роль інформаційного посередника, навігатора та інструктора, який активно допомагає користувачу ефективно використовувати якісні, критично оцінені інформаційні ресурси.

Список використаних джерел:

1. Горбань Ю.І., Рибка Л.А. & Рибка А.Т. (2021). Наукова бібліотека Київського національного університету культури і мистецтв: модернізація і стратегія в умовах сьогодення. *Питання культурології*, (37), 137–149.
2. Горбань Ю.І. (2019). Розвиток університетської бібліотеки: комплекс стратегічних рішень. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, (2), 180–184.
3. Давидова І.О. (2013). Інтегровані маркетингові комунікації як фактор розвитку документно-інформаційної установи. *Вісник Харківської державної академії культури*, (39), 72–78.
4. Петрухно Ю. (2007). Бібліотечний колектив: поняття та структури. *Вісник Книжкової палати*, (6), 14–17.